

A VÁRADI EGYHÁZ 1524. ÉVI ZSINATI HATÁROZATAI
CONSTITUTIONES SYNODALES ECCLESIAE WARADIENSIS
ANNI MDXXIV

CONSTITUTIONES SYNODALES ECCLESIAE WARADIENSIS
ANNI MDXXIV

A VÁRADI EGYHÁZ 1524. ÉVI ZSINATI HATÁROZATAI

Közreadja
JACZKÓ SÁNDOR

BALASSI KIADÓ · BUDAPEST

A könyv megjelenését támogatta

OKA

PUB-F- 117211

Lektorálta
SZOVÁK KORNÉL

© Jaczkó Sándor, 2016

ISBN 978-963-506-984-2

A kiadásért felel a Balassi Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Gilicze Ágnes
Tördelte Hollós János
A borítót Szák András tervezte
A nyomdai munkákat az OOK Press Nyomda végezte
Felelős vezető Szathmáry Attila

TARTALOM

Köszönetnyilvánítás	9
Bevezetés	11
I. A zsinat fogalma és típusai	15
Külföldi zsinatkutatás	18
Hazai zsinatkutatás	23
Az egyházmegyei zsinat	25
Az esztergomi egyháztartományon belül tartott egyházmegyei zsinatok	30
A kalocsai egyháztartományon belül tartott egyházmegyei zsinatok	33
II. Az 1524. évi váradi zsinat	40
Perényi Ferenc püspök, a zsinat összehívója	40
A váradi zsinat összehívásának okai	53
Helyszíne	56
Időpontja	58
A váradi zsinat résztvevői	61
A káptalanok	61
Egyházmegyei papok	64
Szerzetesek	66
Várad egyházi intézményei	68
III. A hazai zsinati határozatok	73
Az esztergomi egyháztartományon belül tartott egyházmegyei zsinatok határozatai	73
A kalocsai egyháztartományon belül tartott egyházmegyei zsinatok határozatai	75
IV. A váradi zsinati határozatok	76
Meghatározása	76
A dokumentum szerkezete	78
A váradi zsinati határozatok forrásai	80

V. A váradi és a korabeli zsinati határozatok összevetése	84
A váradi és a veszprémi zsinati határozatok szerkezetének összehasonlítása	84
A váradi és az esztergomi zsinati határozatok 14. század végi változatának szerkezeti összehasonlítása	92
A váradi, valamint az 1450-es és az 1493-as esztergomi zsinati határozatok szerkezeti összehasonlítása	96
A váradi és az esztergomi zsinati határozatok szövegtani összehasonlítása	100
A váradi zsinati határozatok egyedi rendelkezései	104
VI. A váradi zsinati határozatok tartalma	109
A szentségek	109
Kereszttség	111
Bérmálás	114
Bűnbocsánat szentsége	116
Eucharisztia	120
Betegek kenete	121
Egyházi rend	122
Házasság	124
A tiltott időszak	127
A szentségek őrzése	129
A szent szolgálatok ellátása	130
A lelkek és az egyházak kormányzása	132
A simónia	134
A temetkezés	135
A tized	138
A kiközösítés	140
Viselet	143
A concubinátus és büntetése	145
A kocsmázás	151
Mise, esti és reggeli dicséret	153
Az egyházi rendben való előmenetel	155
Az egyházi jogok elbirtoklása	157
A vámszedők	157
A megerősítés nélküli javadalmak büntetése	158
A rezideálás megszegőinek büntetése	159
A távollévők ellen	159
A végrendekezés	160
A kegyes adományokra szánt hagyatékok	161

A kiközösítettek kerülése	162
A lelki joghatóságot megzavarók ellen	162
Szerzetesek.	163
A főesperesi hivatal	163
A papok dorbézolása	164
A kamat.	165
Elbitorlás.	167
A váradi ünneplista	168
A korabeli szinodális könyvek ünneplistaiban előforduló eltérések	178
Összefoglalás	180
Rövidítések	182
Források	182
Irodalom	185
Bibliai könyvek rövidítése	192
Az 1524. évi váradi zsinat határozatai	193
Az oklevél közlésének elvei.	193
Incipiunt constitutiones nove alme ecclesie Waradiensis	195
Attendatis constitutiones alme ecclesie Waradiensis	196
Primum sacramentum: De baptismo	197
Secundum sacramentum	199
Tertium sacramentum	199
Quartum sacramentum	201
Quintum sacramentum	203
Sequitur sextum sacramentum: De ordine clericali.	203
Septimum sacramentum est matrimonium	204
De interdicti tempore	205
De custodia sacramentorum	208
De divinorum officiorum celebratione.	209
De simonia vitanda et parochianis in peccato existentibus amonendis	210
De sepulturis	211
De decimis sequitur.	211
De sententia excommunicationis.	212
Oratio absolutionis excommunicatorum	213
Vel alia oratio.	213
Quibus vestibus et pannis et quo habitu clerici et religiosi uti debent aut qua pena puniantur contrafacientes.	214
De clericis concubinariis et qua pena sint puniendi, et quales mulieres in domo possunt habere	215

Additio ad constitutionem 'De concubinariis'	215
De tabernis clericorum	218
De missis, vesperis ac matutinis	218
De promovendis ad sacros ordines	219
De usurpantibus iura ecclesiastica	220
De tributariis	220
De pena non confirmatorum in beneficiis suis	221
De penis non residentium in beneficiis suis	221
Contra absentes	222
De testamentis	222
De relictis ad pias causas et intra sex dies persolvantur	223
De excommunicatis vitandis mandatum	223
Constitutiones contra turbantes iurisdictionem spiritualem	223
Attendatis de religiosis et questoribus	225
De officio archidiaconorum	226
De commensationibus clericorum	226
De usurariis	227
De usurpatoribus ecclesiarum	227
Sequitur de festivitibus colendis in ecclesia et diocesi Waradiensi	229
Primus mensis Ianuarius habet dies XXXI.	229
Secundus mensis Februarius habet dies XXVIII.	229
Tertius mensis Martius habet dies XXX (sic!)	229
Quartus mensis Aprilis habet dies XXX.	229
Quintus mensis Maius habet dies XXXI.	230
Sextus mensis Iunius habet dies XXX.	230
Septimus mensis Iulius habet dies XXXI.	230
Octavus mensis Augustus habet dies XXX (sic!)	230
Nonus mensis September habet dies XXX.	231
Decimus mensis, October habet dies XXXI.	231
Undecimus mensis, November habet dies XXX.	231
Duodecimus mensis, December habet dies XXXI.	231
Rövidítések	233
Az 1524-es váradi zsinati határozatok hasonmása.	235